

La protecció dels boscos madurs a la demarcació de Girona

Naixement del Programa

El Programa Sèlvans neix l'any 2007, quan la Diputació de Girona decideix impulsar la creació d'una xarxa de microreserves forestals en el conjunt d'espais naturals de les comarques gironines i, així, anar ampliant el sistema de boscos madurs que es va començar a implementar en el Parc Natural del Montseny. El nom del Programa fa referència al déu del bosc que, segons la mitologia etrusca, s'anomenava Sèlvans, i que s'encarregava de la protecció dels boscos.

Entre els anys 2008 i 2010, la creació d'aquesta xarxa de boscos madurs va rebre un impuls important i es van signar un total de 54 convenis.

Objectius

Tot i les noves mesures de conservació i gestió sostenible de les forests, la tradicional explotació dels boscos ha fet que sigui difícil trobar rodals que compleixin les característiques de bosc madur. Per aquest motiu, la protecció dels pocs que queden centra les línies de treball del Programa Sèlvans. Concretament, els seus objectius giren entorn a 4 eixos:

- Conservar el valor patrimonial, paisatgístic i ecològic, atesa l'enorme biodiversitat específica i vulnerable propis dels boscos madurs.
- Aplicar un sistema de compensació de les externalitats o beneficis ambientals dels boscos madurs de les comarques gironines, i desplegar especialment un mecanisme d'equilibri territorial per als boscos comunals propietat dels ens locals.
- Representar proporcionalment cadascuna de les diverses comunitats forestals de les comarques gironines, i abastar els diferents valors que contenen, així com procurar-ne la dispersió en el conjunt dels espais naturals gironins. A més, vetllar per la complementarietat entre els boscos de titularitat pública i privada.
- Impulsar un sistema de patrocini per a la progressiva ampliació de la xarxa. Convertir aquest patrimoni forestal singular en un valor afegit destacat de la propietat forestal.

El mitjà per assolir aquests objectius és l'establiment d'un conveni amb la propietat forestal en virtut del qual es deixa aquest rodal a evolució natural durant un termini de 25 anys, destinant una subvenció al propietari per compensar els aprofitaments que es deixen de fer.

Funcionament

La Diputació de Girona, a través del Programa Sèlvans de protecció i conservació de boscos vells i singulars, promou la custòdia de forests emblemàtiques, amb un remarcad valor ecològic, paisatgístic i/o patrimonial. Un dels punts innovadors del Programa és la compensació econòmica a la propietat forestal amb un pagament dels drets de tala del bosc, de manera que els propietaris dels boscos vells, bé siguin particulars o ajuntaments, no han d'assumir personalment el càrrec de la conservació d'un patrimoni que és de tothom. D'aquesta manera es garanteix que, almenys, durant 25 anys no s'hi podrà fer cap explotació.

Aquest procés s'inicia amb la publicació d'una convocatòria pública d'ajuts en matèria forestal. Per a cada sol·licitud rebuda correctament dins aquesta convocatòria, es fa una valoració in situ per calcular-ne l'interès com a bosc

“Les motivacions que han mogut a la Diputació de Girona a la protecció dels boscos madurs són, bàsicament, tres: una motivació ecològica, una motivació econòmica i una motivació científica”

Josep Ma. Rufi, 2007

madur, d'acord amb un barem establert. Una vegada se n'obté l'avaluació conjunta, es seleccionen les propostes més ben puntuades fins a esgotar la partida pressupostària.

Estratègicament, i també d'acord amb la vocació de suport als ens locals i d'equilibri territorial que ha de perseguir la Diputació de Girona, la convocatòria d'ajuts en matèria forestal se centra primordialment en boscos de titularitat municipal. Conseqüentment, la campanya per a la creació de reserves forestals incideix més en els boscos comunals catalogats d'utilitat pública.

No obstant això, el fet que la major part de les 340.000 hectàrees de bosc gironí es concentri en propietats de titularitat privada fa necessari l'establiment d'un mecanisme de patrocini amb fons privats. L'elevat valor paisatgístic i patrimonial dels boscos madurs suscita un interès especial a empreses interessades a patrocinar projectes ambientals. Així mateix, cal considerar la demanda creixent per part de patrocinadors que volen o necessiten compensar les emissions de diòxid de carboni.

Un cop transcorreguts el termini de 25 anys, la Diputació de Girona ha de procurar un sistema de renovació del rodal com a reserva forestal.

Cerca de patrocini

La cerca de patrocinadors, i també la valoració de la mateixa convocatòria d'ajuts, es duu recentment a terme en col·laboració amb la Xarxa de Custòdia del Territori (XCT). Aquesta campanya ha de possibilitar una major atenció als boscos de titularitat privada i també l'ampliació de les reserves forestals en sectors igualment interessants com a bosc madur. En aquest sentit, la XCT treballa actualment en la preparació del programa de col·laboració empresarial "2,5 x 25 x 2500 = un bosc madur gironí preservat", que permetrà a les empreses custodiar 2,5 hectàrees de bosc madur durant 25 anys per un import de 2.500 euros.

Quan existeix una empresa interessada en col·laborar en el Programa Sèlvans, es signa un acord amb l'objectiu d'establir les condicions específiques de la relació entre la XCT i la Diputació de Girona impulsora del Programa i, per tant, un conveni de col·laboració empresarial en activitats d'interès general signat entre l'empresa i la XCT.

Aquest acord marc entra en vigència en el moment que la XCT signa el conveni de col·laboració empresarial amb l'empresa participant del Programa Sèlvans. Del finançament que s'obté de l'empresa col·laboradora, el 80% va destinat a la Diputació per a transferir-los al/s propietari/s d'una o varies reserves forestals, amb l'objectiu de compensar al/s propietari/s pels aprofitaments que es deixen d'obtenir si els boscos es destinen a evolució natural durant 25 anys, en lloc de d'explotar-los, calculats sobre la base de les previsions de l'instrument d'ordenació forestal de la finca o de la productivitat del rodal en qüestió. El 20% restant es destina a les tasques de coordinació per part de la XCT. D'aquesta manera, la XCT vol, d'una banda, donar impuls als projectes de Reserves Forestals del Programa Sèlvans i, de l'altra, col·laborar amb la Diputació a llarg termini.

Dels diners destinats al Programa (80% del total), la XCT paga a la Diputació el 100% en el moment que la Diputació presenta l'acord de custòdia signat vinculat a la Reserva Forestal objecte de col·laboració empresarial. La XCT realitza el seguiment de la implantació del Programa a partir de la documentació que la Diputació va enviant-li de manera periòdica per justificar els avenços segons la programació prevista. A més, la XCT informa periòdicament a l'empresa (a través de correu electrònic o contacte telefònic) sobre el seguiment i, concretament, sobre l'estat d'execució del Programa.

Per tal de valorar els avenços del Programa, la XCT utilitza com a referència la informació facilitada per la Diputació a la XCT a l'inici de la col·laboració empresarial en el Programa. En aquest sentit, la XCT demana a la Diputació una memòria justificativa de la Reserva Forestal en qüestió. Aquesta memòria, un cop revisada per la XCT, es fa arribar a l'empresa com a document justificatiu dels treballs realitzats conjuntament amb una carta d'agraïment per part de la XCT, i animant a l'empresa a seguir col·laborant amb una proposta d'opcions oportunes possibles segons el cas.

Per la seva banda, la Diputació es compromet a transferir els recursos financers aportats per l'empresa al propietari de la reserva forestal en qüestió, per tal de poder compensar els aprofitaments que deixarà d'obtenir en deixar els boscos presents en la seva finca a evolució natural durant 25 anys. La Diputació, receptora dels recursos financers, ha de lliurar a la XCT un rebut per les quantitats percebudes.

Per tal de realitzar una avaluació i justificació del Programa, la Diputació elabora una memòria justificativa d'aquest, i porta a terme la recerca i els seguiments tècnics que siguin oportuns. La memòria justificativa del Programa s'estructura de la següent manera:

- Descripció de la/les reserva/ves: inclou una descripció i esment sobre l'interès de la Reserva Forestal objecte de col·laboració empresarial, així com un mapa de situació del lloc on s'ubica la reserva.
- Objectius: es recullen els objectius de conservació i preservació de la Reserva Forestal objecte de col·laboració empresarial.
- Resum econòmic: es presenta una taula on s'apunten les accions realitzades amb l'aportació econòmica de l'empresa col·laboradora.
- Recull fotogràfic: s'inclou una selecció d'imatges de la reserva forestal objecte de col·laboració empresarial.

La Diputació notifica a la XCT l'acceptació del present document de compromís i, en cas necessari, es complementa amb un acord de col·laboració entre la Diputació i la XCT per establir altres compromisos no previstos en aquest document.

La XCT i la Diputació de Girona, a canvi de la col·laboració de l'empresa, es comprometen a difondre per escrit la col·laboració d'aquesta a través dels seus canals de comunicació propis, en la forma que es descriu a continuació:

- Logo de l'empresa a les comunicacions externes del projecte i a la seva localització específica.
- Espai al web de la XCT i de la Diputació de Girona, i si s'escau del web del Programa Sèlvans.
- Drets de permissió de comunicació de l'acord.
- Invitació i participació a actes socials organitzats per la XCT i la Diputació de Girona.
- Difusió d'aquesta col·laboració a través d'una nota de premsa, enviada a mitjans de comunicació, per part de la XCT.
- Difusió d'aquesta col·laboració en el material de difusió i publicitat del Programa Sèlvans i a la convocatòria forestal anual enviada a tots els ajuntaments i ADF's de Catalunya, per part de la Diputació de Girona.

2'5x25x2500
HECTÀREES ANYS EUROS

=un bosc madur gironí preservat

Custodieu 2,5 hectàrees de bosc madur durant 25 anys per 2.500 euros

Ara la vostra empresa pot ajudar a la biodiversitat i adquirir els drets de tala d'un bosc madur per 25 anys

43 reserves en boscos d'alzina, auró, avet, faig, freixe, pi blanc, pi negre, roure i pi roig amb un total de 500 hectàrees a les comarques de l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Ripollès i la Selva.

Recerca i divulgació

Els retalls de bosc inalterats representen un laboratori perfecte per conèixer pautes de creixement dels arbres en diferents situacions i tipologies d'estructura forestal.

Des de l'any 2006, a les primeres reserves forestals establertes dins del Parc Natural del Montseny s'hi realitzen inventaris sobre la diversitat florística i les comunitats de fauna dependents de la fusta en descomposició (coleòpters) o de les cavitats en arbres vells (quiròpters, rapinyaires i ocells insectívors). També s'han fixat parcel·les de recerca i s'han instal·lat dispositius per mesurar diferents paràmetres sobre la dinàmica de creixement dels arbres i la producció i reciclatge de la virosta. Per altra banda, l'any 2010 es va iniciar un programa de recerca per al conjunt de la xarxa de reserves forestals, amb la col·laboració del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya, amb l'objectiu de caracteritzar i interpretar l'evolució de l'estructura forestal, especialment la dinàmica que segueixen les grans soques i la fusta morta, en diferents escenaris de les principals comunitats forestals.

Pel que fa a aspectes d'educació ambiental i sensibilització, la conformació de la xarxa de boscos madurs ha comportat la creació de material educatiu i divulgatiu de diferent índole:

- Exposició itinerant "Héctor, l'arbre mort", posada a l'abast dels centres educatius per part de la Diputació de Girona. És un recurs pedagògic que neix d'una col·laboració entre WWF i Réserves Naturelles de France que explica la importància dels arbres morts de gran diàmetre tant per al bosc productiu com per a la dinàmica dels boscos madurs.
- Edició i distribució d'un quadern de divulgació sobre la riquesa ambiental que reporten els boscos madurs i l'interès de conformar una xarxa de reserves forestals.
- Dedicació d'un butlletí monogràfic dedicat als boscos madurs, publicat pel Consell d'Iniciatives Locals per al Medi Ambient de les comarques gironines (CILMA), un organisme que assessora els ajuntaments gironins en matèria ambiental.
- Realització d'un DVD de promoció del Programa Sèlvans, on s'explica com el fet d'implementar localment una xarxa de reserves forestal atorga més legitimitat per cooperar en projectes de preservació dels darrers relictos de selva primària que resten al tròpic.

Resultats del Programa: xarxa de reserves de boscos madurs a la demarcació de Girona

Fins a mitjans de l'any 2011 s'han establert reserves forestals en un total de 74 finques, de les quals 32 corresponen a boscos comunals d'ajuntaments i 3 a la Diputació de Girona, i les altres 39 a terrenys privats. Globalment ocupen un total de 1.091,35 hectàrees, que suposen un 0,26% de les aproximadament 416.611 hectàrees de superfície boscosa de la demarcació de Girona.

Pel que fa a les reserves amb patrocini privat, destaca l'important antecedent de patrocini del Programa per part de la Fundació Caixa de Girona, amb una participació de 250.000 euros en el bienni 2008-2009.

A la següent taula es presenta la relació de reserves forestals protegides a través del Programa Sèlvans, la titularitat d'aquestes, la seva superfície, la tipologia d'espècie que protegeix i l'hàbitat o hàbitats d'interès comunitari (HIC) que ocupa.

Reserves forestals de la demarcació de Girona

Reserva forestal (FINCA)	Municipi	Titularitat	Superfície (ha)	Tipologia d'espècie/s que protegeix	Hàbitat d'Interès Comunitari (HIC) present
Avetar	Planoles	M	5,95	Pi roig	Bosc de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici
Bac de les Tres Fonts	Sant Pau de Segúries	M	5,16	Faig, caducifolis	Prats -i fàcies emmatades- medioeuropeus, seminaturals, sobre substrat calcari (<i>Festuco-brometea</i>)
Bac i solei	Vallfogona del Ripollès	M	6,59	Faig, pi roig	Fagedes neutròfiles
Baga de Cruïlles	Gombren	M	6,55	Faig, pi roig	Fagedes calcicoles xertermòfiles
Baga de Grats	Campdevànot	M	9,28	Faig, pi roig i altres	Fagedes neutròfiles
Baga de les Olletes	la Vall d'en Bas	P	6,00		
Baga de les Olletes	la Vall d'en Bas	M	6,13	Caducifolis, pi roig	Costers rocosos calcaris amb vegetació rupícola
Bastarra	Sant Miquel de Campmajor	P	7,07	Caducifolis	Alzinars i carrascars
Baussitges	Espolla	P	27,45	Auroneda	Alzinars i carrascars
Bosc de Campelles	Campelles	M	12,51	Avetosa, avet, pi negre	Prats -i fàcies emmatades- medioeuropeus, seminaturals, sobre substrat calcari (<i>Festuco-brometea</i>)
Bosc de la vila	Ribes de Freser	M	22,71	Pi negre, pi roig	Bosc de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici
Can Gusti de Riu	Montagut - Oix	P	27,43	Caducifolis	Fagedes calcicoles xertermòfiles
Can Jordà	Santa Pau	D	94,95	Fageda	Costers rocosos calcaris amb vegetació rupícola
Can Morató - Mas de l'Om	Albanyà	P	24,97	Roureda	Fagedes neutròfiles
Can Pascal	Camprodon	P	6,02	Roure fulla gran	Prats de dall de terra baixa i de la muntanya mitjana (<i>Arrhenatherion</i>)
Can Serrat	Sant Miquel de Campmajor	P	20	Bosc mixt de planifolis	Alzinars i carrascars
Coll de Te	Arbúcies	P	5,04	Fageda	Landes atlàntiques i subatlàntiques seques
Comuns de Bruguer	Ribes de Freser	M	4,5	Pi negre, faig	Bosc de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici
Comuns d'Ogassa	Ogassa	M	3,37	Faig, pi negre, pi roig	Prats -i fàcies emmatades- medioeuropeus, seminaturals, sobre substrat calcari (<i>Festuco-brometea</i>)
el Barretó	Ripoll	P	8,76	Fageda	Prats -i fàcies emmatades- medioeuropeus, seminaturals, sobre substrat calcari (<i>Festuco-brometea</i>)
el Domer-Mas Pabxó	Albanyà	P	30,68	Roure martinenc, roureda	Fagedes neutròfiles
el Mas Nou-1	les Planes d'Hostoles	P	7,94	Fageda	Fagedes acidòfiles
el Mas Nou-2	les Planes d'Hostoles	P	3,16	Fageda	Fagedes acidòfiles
el Mulladar	Camprodon	P	8,1	Roure martinenc	Fagedes neutròfiles
el Puig i el Cargol	Santa Pau	P	2,54	Fageda	Fagedes neutròfiles
el Sobirà	Albanyà	P	40,76	Roure martinenc, roureda	Fagedes neutròfiles
els Metges	Cruïlles - Monells	P	20	Sureda	Suredes
Els Plans	Sant Joan de les Abadesses	M	2,81		Fagedes neutròfiles
Emprius de Dòria	Toses	M	10,43	Pi negre	Formacions muntanyenques de bàlec (<i>Genista balansae</i> subs. <i>Europaea</i> = <i>Cytisus purgans</i>)
Emprius de Llaers	Ripoll	M	4,64	Fageda	Prats -i fàcies emmatades- medioeuropeus, seminaturals, sobre substrat calcari (<i>Festuco-brometea</i>)
Emprius de Pardines	Pardines	M	14	Pi negre	Bosc de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici
Feixa Llarga	Arbúcies	P	8,03	Roureda	Castanyedes
Glascà	Mieres	P	19,52	Alzinar	Alzinars i carrascars
la Caseta	Montagut - Oix	P	17,9	Caducifolis, mixte, fageda, alzina, frondoses	Alzinars i carrascars

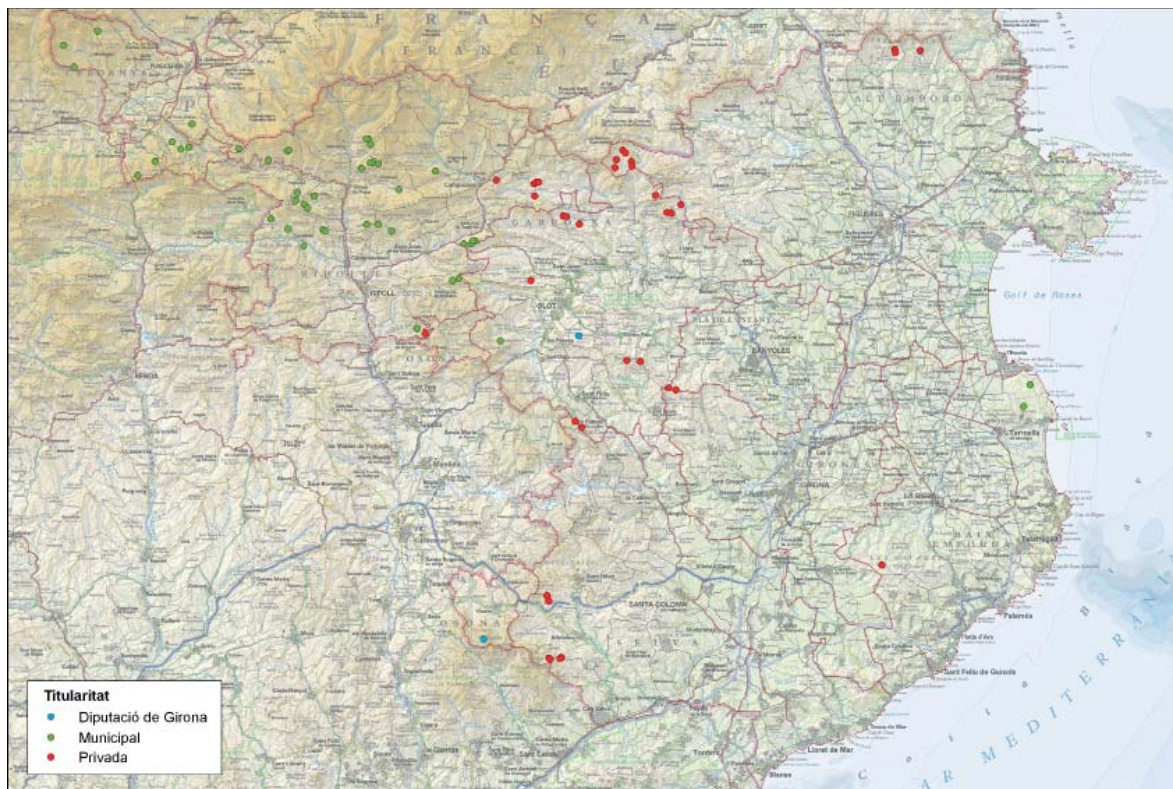
Ia Fàbrega-N	Sant Hilari Sacalm	P	2,07	Freixeneda i altres	Castanyedes
Ia Fàbrega-S	Sant Hilari Sacalm	P	2,74	Castanyeda	Castanyedes
Ia Pineda	Montagut - Oix	P	8,51	Alzina, caducifolis, ribera	Rouredes ibèriques de roure valencià (<i>Quercus faginea</i>) i roure africà (<i>Quercus canariensis</i>)
Ia Rovira	Camprodon	P	3,01		
Ia Torre	La Vall de Bianya	P	13,3	Roure i faig	Rouredes de roure pèrol i boscos mixtos del Carpinion betuli
I'Ori-E	Sales de Llierca	P	5,47	Bosc mixte	-
I'Ori-la Suca	Sales de Llierca	P	6,02	Alzina i altres	Alzinars i carrascars
I'Ori-W	Sales de Llierca	P	2,59	Bosc mixte	-
Matagalls-1	Mladrau	D	309,36	Fageda	-
Matagalls-2	Mladrau	D	51,4	Fageda	Alzinars i carrascars
Muntanya d'Alp	Alp	M	9,82	Roureda, pi negre	Boscos de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici
Muntanya de Ger	Ger	M	14,6	Pi negre	Boscos de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici
Muntanya de Merange	Meranges	M	21,25	Pi negre	Formacions muntanyenques de balec (<i>Genista balansae</i> subs. <i>Europaea</i> = <i>Cytisus purgans</i>)
Muntanya de Toses	Toses	M	3,10		
Muntanya Gran - N	Torroella de Montgri	M	27,43	Pi blanc, pi pinyer	Pinedes mediterrànies
Muntanya Gran - S	Torroella de Montgri	M	28,12	Pi blanc, pi pinyer	Pinedes mediterrànies
Pinetar	Planoles	M	5,48		
Puig de l'Aliga	Ogassa	M	2,00		
Puig Llangort	Pardines	M	4,76	Pi roig	-
Queixans-Urtx	Fontanals de la Cerdanya	M	12,02	Pi negre	Formacions muntanyenques de balec (<i>Genista balansae</i> subs. <i>Europaea</i> = <i>Cytisus purgans</i>)
Requesens1	Ia Jonquera	P	10,47	Bosc mixte	Alzinars i carrascars
Requesens2	Ia Jonquera	P	2,05	Bosc mixte	Fagedes acidòfiles
Salarga	Camprodon	P	17,62	Roureda	Alzinars i carrascars
Salarga-E	Camprodon	P	6,57	Roureda	Alzinars i carrascars
Salarga-W	Camprodon	P	9,49	Roureda	-
Siat	Queralbs	M	11,13	Pi negre	Boscos de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici

Aquestes reserves forestals apleguen una diversitat important de comunitats forestals, tot i que el repte és completar el conjunt de tipologies de bosc que es troben a les comarques gironines, de forma que l'excel·lent riquesa florística i faunística present pugui ser recollida en aquesta xarxa de boscos destinats a evolució natural.

Les comarques on s'han establert més reserves forestals són la Cerdanya, el Ripollès i l'Alta Garrotxa. De fet, els rodals de millor qualitat s'han identificat precisament en aquests indrets, sobretot en zones habitualment inaccessibles. Altres rodals, malgrat no reuneixin tots els valors per a considerar-se boscos madurs, han estat inclosos igualment a la xarxa de reserves forestals. En ocasions, un bosc només presenta alguna de les característiques pròpies d'un bosc madur, però la decisió de protegir aquests rodals es justifica per la presència de característiques ecològiques úniques en aquests espais en relació a la matriu forestal de l'àmbit en que es troben.

La destinació a evolució natural d'aquests boscos donarà lloc a la recuperació i desenvolupament

dels elements propis d'estadis més avançats del bosc. Per tant, la protecció d'aquests espais ha de garantir l'evolució natural del bosc per a la constitució, a mig termini, d'un bosc madur pròpiament dit.

Distribució de reserves forestals de la demarcació de Girona

L'estratègia de Sèlvans a Girona

Objectius i prioritats

L'objectiu del Programa Sèlvans a la demarcació de Girona és continuar treballant per la conservació i consolidació de la xarxa de reserves forestals de boscos madurs que actualment s'estén al territori i, en els casos pertinents i en la mesura del possible, ampliar-la progressivament. En aquest sentit, l'ampliació de la xarxa ha de seguir uns criteris d'actuació:

- **Atomització:** disposar de nous rodals de boscos madurs per a la creació de reserves forestals.
- **Dispersió:** els rodals de boscos madurs han d'estar, en la mesura del possible, repartits arreu del territori.
- **Representació:** els rodals han de comprendre, en la mesura del possible, el conjunt de comunitats arbòries que es desenvolupen en el territori.
- **Proporció:** els rodals hauran d'arribar a significar un percentatge d'entre el 5 i el 10% del conjunt de la superfície boscosa de la demarcació (actualment el valor es situa en un 0,4%).

A més, a mesura que es vagi avançant en la creació de noves reserves forestals, a través de la convocatòria d'ajuts pública o del mecenatge/patrocini privat, es tindran en compte tota una sèrie de criteris per a la prioritització d'espais:

- Arribar a la conformació d'una xarxa de reserves forestals que cobreixin tots els hàbitats d'interès comunitari (HIC) presents a la demarcació de Girona.

En aquest sentit, els hàbitats forestals no representats encara per cap reserva són:

- Alberedes, salzedes i altres boscos de ribera.
- Pinedes submediterrànies de pinassa (*Pinus nigra* subsp. *salzmannii*)
- Pinedes mediterrànies de pi pinyer
- Suredes

Hàbitats d'interès comunitari a la demarcació de Girona

HIC presents a la demarcació de Girona	Nombre de reserves a les que apareix
Alzinars i carrascars	15
Boscos de pi negre (<i>Pinus uncinata</i>) sobre substrat silici	15
Castanyedes	4
Fagedes acidòfiles	6
Fagedes calcícoles xerotermòfiles	21
Fagedes neutròfiles	20
Pinedes mediterrànies	3
Rouredes de roure pèrol i boscos mixtos del Carpinion betuli	4
Rouredes ibèriques de roure valencià (<i>Quercus faginea</i>) i roure africà (<i>Quercus canariensis</i>)	1
Suredes	1
Vemedes i altres boscos de ribera afins (<i>Alno-Padion</i>)	3
Alberedes, salzedes i altres boscos de ribera	0
Pinedes submediterrànies de pinassa (<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>salzmannii</i>)	0

Per tant, aquests hàbitats són prioritats a l'hora de conformar noves reserves forestals. A més, les vernedes i altres boscos de ribera afins, les castanyedes i les rouredes de roure pèrol són hàbitats d'interès comunitari que es troben poc representats si es comparen amb les fagedes, els alzinars i carrascars i els boscos de pi negre.

- Incloure els boscos singulars presents a l'Inventari de boscos singulars de Catalunya que presenten característiques de bosc madur.

L'objectiu de l'Inventari, que publicarà el CREA, és establir un catàleg de referència dels millors boscos a escala comarcal i de país, atenent als diversos usos i valors del bosc. En concret, els criteris de singularitat han agrupat als boscos inventariats en boscos amb poca intervenció humana, boscos amb espècies rares protegides o amenaçades, boscos amb un interès sociocultural i educatiu i boscos amb una gestió modèlica.

- No obstant, els boscos a tenir en compte per incloure a la xarxa de reserves forestals de Girona només seran els boscos amb poca intervenció humana (els quals no presenten signes d'explotació i/o freqüentació humana, i on generalment s'hi troben arbres vius de grans dimensions, arbres amb edat notable, i fusta morta de diferents grandàries i estats de descomposició) i els boscos amb espècies rares protegides o amenaçades (els quals estan formats per espècies forestals que a Catalunya rarament formen boscos, com ara teixos, grèvols, aurons, etc., o en els quals hi viuen altres espècies de flora i/o fauna protegides).
- Paral·lelament, tindran prioritats els HIC considerats prioritaris i els boscos singulars que presentin característiques de bosc madur que es trobin fóra de l'àmbit de protecció de les zones ENPE, per tal d'assegurar-ne la seva protecció.
- D'altra banda, estructurar un sistema de mecenatge que permeti en un futur proper la renovació dels compromisos signats.

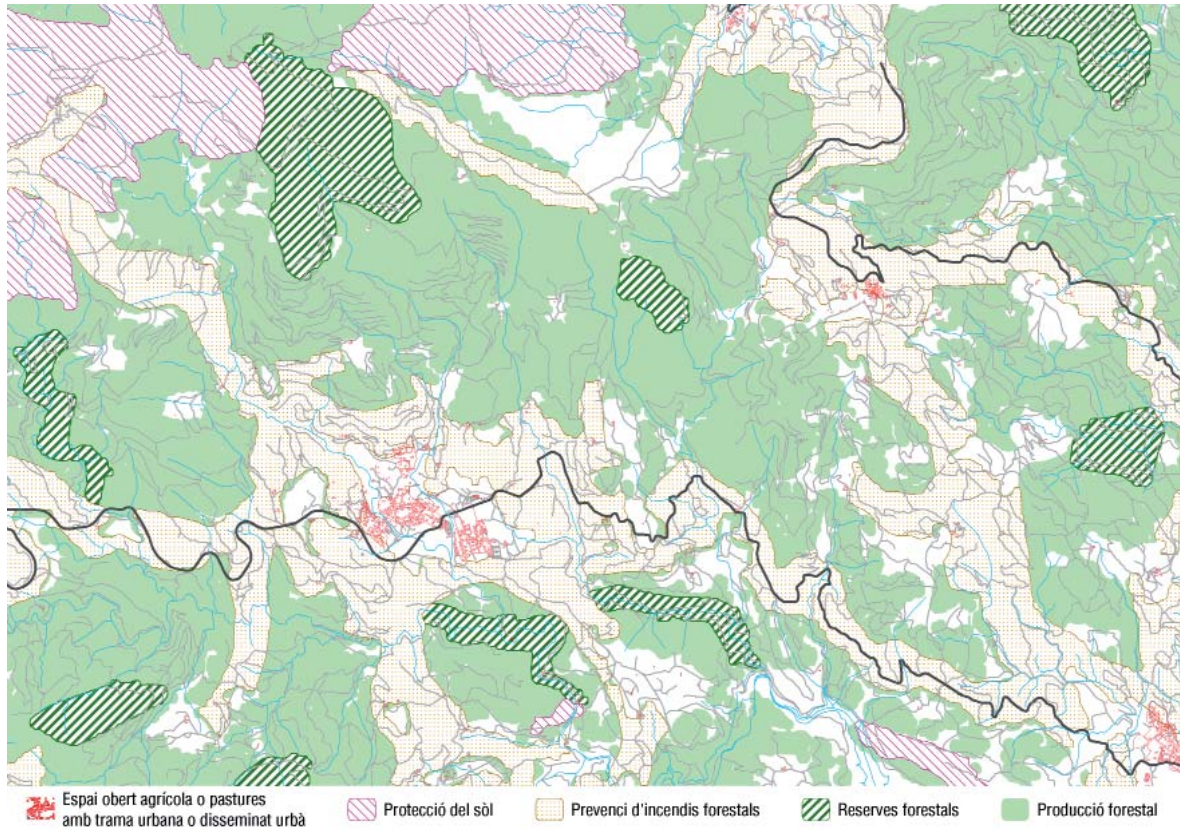
Característiques de les reserves forestals i proporció explotable

La conformació de la xarxa de microreserves forestals destinades a evolució natural en cap moment es obstrueix per a l'explotació ordinària de la superfície restant, ni tampoc obstrueix el desenvolupament de la política de prevenció d'incendis forestals. Per tant, lluny de restar productivitat a la propietat forestal, la conservació del patrimoni forestal singular suposa una oportunitat per incrementar la renda del bosc.

La idea és impulsar que en els sistemes forestals cal destinar un percentatge de bosc a evolució natural, encara que mínim, depenent dels romanents de forest poc o gens alterada (àmbits més antròpics, espais naturals protegits, zones remotes...), fet que millora la qualitat del bosc en general i, entre altres factors, millora també la connectivitat ecològica entre masses forestals.

Els boscos seleccionats per compensar el no-aprofitament silvícola han de complir unes condicions determinades referents a la seva vocació com a reserva forestal, com són ara l'existència d'arbres centenaris o extrafusters, el predomini de peus de llavor, l'abundància de fusta morta de gran diàmetre, l'evolució de l'estructura arbrada, la bona qualitat del sòl, el pendent baix o moderat i la presència d'espècies vinculades a aquest tipus de bosc.

Cal especificar que la dinàmica natural d'aquestes reserves forestals és específica i excepcional, i no és necessària cap tipus d'intervenció humana. Un arbre, o una proporció d'aquests, en arribar a la decrepitud, origina una clarificació, i obre així la via per a la regeneració espontània del bosc, sense suposar que el bosc es degradi o es perdi: el bosc es perpetua sol. Només seria preci-

Compatibilitat entre els diferents usos en l'àmbit forestal

sa una intervenció antròpica en determinats casos, quan les condicions alterades del bosc requereixen un primer i únic tractament de desartificialització. Per tant, la destinació de rodals a evolució natural, com a reserves forestals, no representa cap abandonament de la forest, sinó un tipus més de gestió.

La protecció d'aquests forests i dels espais més vulnerables es conjuga amb la gestió sostenible del la proporció explotable, que soldrà ser la predominant. A aquest efecte s'ha de procurar la presència d'arbres extrafusters o de gran diàmetre que es deixin a envelliment (entre 5 i 10 peus per hectàrea), ja que desenvolupen una important funció de sanejament forestal i, per altra banda, un altre valor afegit d'aquests arbres és que el seu millor port i conformació sol correspondre a un millor genotip i, per tant, el proveïment de llavor que fan al bosc és altament interessant per a la regeneració de la forest. Per tant, un arbre vell no implica cap pèrdua per a l'explotació, sinó més aviat implica guanys. A més, els arbres extrafusters faciliten la dispersió i la connectivitat ecològica fóra de la reserva forestal.

Foment de la connectivitat ecològica: matriu territorial d'espais lliures

La conformació d'una xarxa de reserves forestals de boscos madurs i verges ha de comptar amb l'existència d'una matriu territorial contínua d'espais lliures que garanteixi la connexió biològica entre aquestes. Això implica:

1. La **diagnosi** i coneixement de quins espais del territori resulten bàsics, en el present i en el futur, per possibilitar la connexió ecològica entre els espais naturals d'interès, protegits aquests o no.
2. La qualificació d'aquests **connectors biològics com a espais lliures o rústics** per part dels planejaments territorials i urbanístics.
3. La **restauració del teixit verd** i dels elements de paisatge que fan possible la restitució dels fluxos naturals entre la xarxa d'espais naturals o forestals.

4. El desplegament d'**infraestructura verda** i la incorporació de **mesures correctores de l'efecte barrera** que generen les vies de comunicació.

El programa Selvans, a escala gironina, ha incorporat una línia de treball per al foment de la connectivitat ecològica, social i paisatgística entre els espais naturals protegits i, consegüentment, entre la setantena actual de reserves forestals. Atenent als esmentats àmbits, s'ha aconseguit:

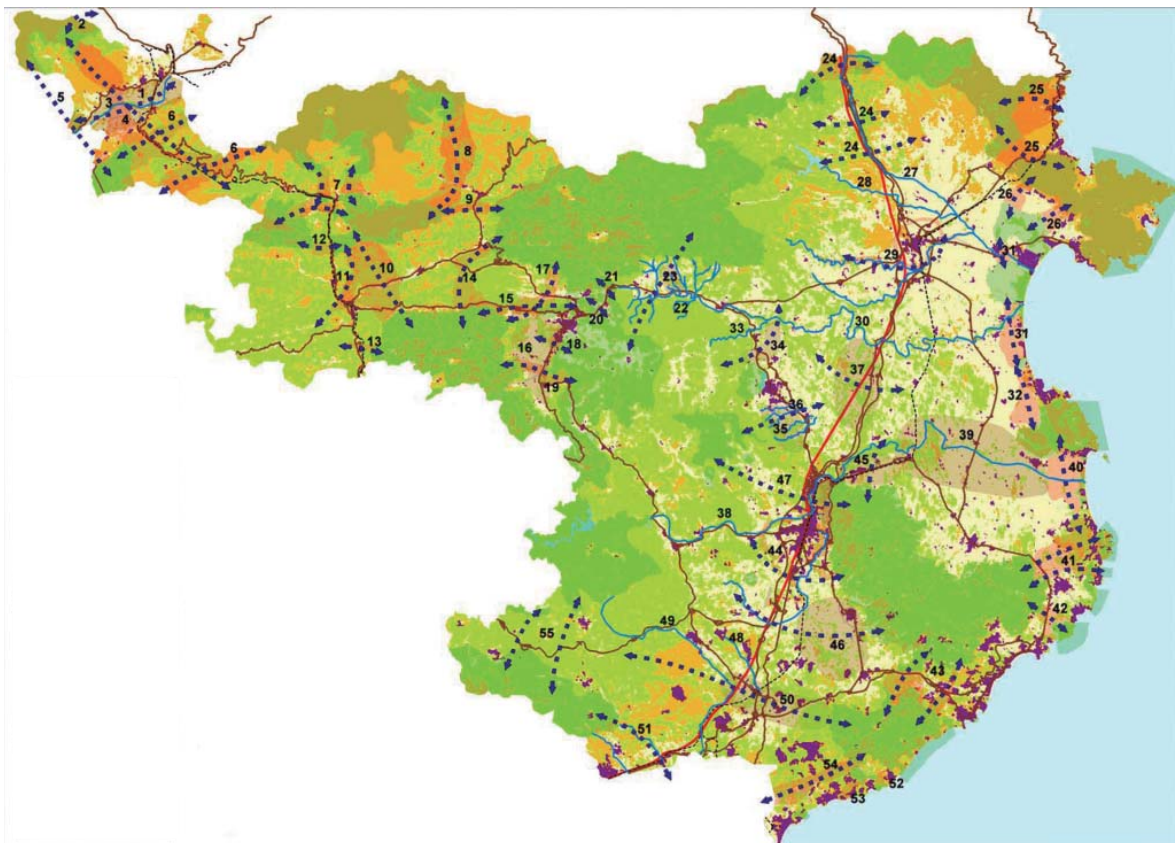
1. L'obtenció d'una diagnosi d'espais connectors i d'un catàleg d'espais naturals d'interès natural i paisatgístic de les comarques gironines, com a instruments primers de referència en aquesta matèria.

2. La facilitació a les administracions competents en matèria urbanística de documentació tècnica justificativa dels espais connectors i de les mesures de restauració de la connectivitat ecològica. Al mateix temps, la incorporació de planejaments especials normatius de regulació dels usos del sòl no urbanitzable dins de les Agendes 21 locals o Plans d'Acció Local per a la Sostenibilitat (PALS) dels municipis i comarques de la demarcació gironina.

3. El foment de mesures de millora o restitució de la connectivitat funcional entre els espais naturals d'interès a través de convocatòries públiques d'ajuts als ens locals i a entitats, amb prioritat a les actuacions destacades en la documentació tècnica facilitada.

4. La permeabilització de les infraestructures de comunicació mitjançant la disposició d'estructures correctores, molt especialment en el Tren d'Alta Velocitat, en col·laboració amb el Consell d'Iniciatives Locals per al Medi Ambient de les comarques gironines (CILMA), organisme assessor dels ajuntaments gironins en matèria ambiental.

Diagnosi d'espais connectors de la Demarcació de Girona

Arbres extrafusters a les forests

D'una altra banda, no obstant, i cenyint-nos ja dins de les àrees boscoses, convé que entre les reserves forestals de boscos madurs existeixi una densitat mínima d'arbres de gran diàmetre als efectes de donar una major cabuda i capacitat de dispersió a tota la biodiversitat que en depèn. Per això, fa falta que les intervencions silvícoles i aprofitaments fusters respectin **una densitat mínima d'arbres de gran diàmetre per hectàrea**. Aquest criteri silvícola cal que sigui desenvolupat i garantit a través dels instruments de planificació i gestió forestal.

En aquest sentit, el programa Selvans ha incorporat aquest tipus d'actuació en la línia de foment de la gestió forestal sostenible de la convocatòria d'ajuts forestals de la Diputació de Girona. Això fa possible la compensació econòmica als propietaris forestals, en aquest cas de forests de titularitat pública, en concepte del valor de la fusta que contenen aquests arbres de gran diàmetre o extrafusters que es respecten a les explotacions forestals, amb una densitat orientativa d'entre 5 a 10 peus per hectàrea.

El Programa Sèlvans: un instrument clau per a la nova estratègia europea de conservació de la biodiversitat

L'any 2010 la Comissió Europea es va fixar l'objectiu de frenar la pèrdua de biodiversitat, però la manca de resultats està motivant l'impuls d'una nova estratègia de conservació de la biodiversitat.

Concretament, a la Unió Europea a prop del 25% de les seves espècies animals encara es troba en perill d'extinció, i es calcula que les taxes mundials d'extinció d'espècies són fins a 1.000 vegades superiors a les taxes naturals, degut sobretot a l'activitat antròpica. La conclusió de la CE és que estem malbaratant massa ràpidament el nostre capital natural europeu, i que les conseqüències d'aquest endeutament, més enllà del que podem permetre, tindran un cost excessiu. Així, si continua la tendència actual, la pèrdua anual de serveis ecosistèmics ascendirà aviat a 50.000 milions d'euros i, per a l'any 2050, les pèrdues acumulades en termes de benestar suposaran el 7% del PIB europeu.

Amb aquest escenari, la CE ha decidit incrementar els esforços en l'àmbit de la conservació del medi natural, mitjançant sis objectius prioritaris que facin possible aturar la pèrdua de biodiversitat d'aquí al 2020. Cada Estat Membre haurà de desenvolupar mesures concretes i eficients en la consecució d'aquestes prioritats.

La creació d'una xarxa europea de boscos primaris i madurs que promou el programa Selvans treballa a favor dels compliment de tres d'aquests sis objectius prioritaris:

- **1r. Completar la creació de la xarxa d'espais protegits Natura 2000 per garantir una adequada protecció d'espècies i hàbitats.**

Efectivament, la disposició en el territori d'una subxarxa de boscos madurs o vells, destinats a evolució natural i ubicats en sòls amb bona qualitat d'estació, afavoreix l'existència d'estructures ecosistèmiques molt més complexes que les sotmeses a aprofitaments fusters. Els rodals de bosc madur equivalen a sistemes naturals molt més rics en processos naturals i en formes de vida i es converteixen en **embornals i difusors de biodiversitat**.

Consegüentment, el programa Selvans **incrementa notablement l'eficiència de la xarxa Natura 2000** pel que fa a la preservació de la biodiversitat.

- **2n. Recuperar en els propers 10 anys almenys el 15% dels ecosistemes degradats, i facilitar la seva interconnexió biològica mercès al desplegament d'infraestructures verdes.**

En l'actualitat, la major part dels sistemes forestals europeus compta amb estructures arbrades molt denses i joves. L'absència d'estructures madures i de grans fusts arreu del territori fa que els boscos continguin tan sols una part del conjunt de biodiversitat que correspondria a cada ecosistema forestal. Aquesta mancança li confereix un valor afegit a la conformació d'una xarxa de boscos madurs en els espais forestals, atès l'evolució natural d'aquests sectors de bosc es tradueix en una **recuperació progressiva d'estructures de bosc molt més complexes** en biodiversitat com les que hi havia antigament.

D'altra banda, en la línia que defensa aquest segon objectiu estratègic, serà precís que aquests espais forestals gaudeixin de la **suficient connexió biològica** entre ells, amb la finalitat d'evitar la fragmentació del medi i l'aïllament de les poblacions. Això implica l'afavoriment d'espais rústics connectors i la corresponent incorporació de mesures correctores de permeabilització en el desplegament de les infraestructures de comunicació. En aquest sentit, el programa Selvans ha comptat amb una línia de treball intensa en tot allò referent a procurar la connectivitat ecològica entre els espais naturals protegits (veure documentació vinculada a www.cilma.cat/categories/recursos/documentos/connectivitat).

Per últim, cal remarcar que el programa Selvans reforça aquesta connexió biològica entre les reserves forestals de bosc madur mitjançant la reserva d'arbres de gran diàmetre, a raó de **5-10 peus extrafusters per hectàrea**, en els sectors de bosc en què s'extreu fusta.

- **3r. Fomentar una política forestal que doni prioritat a la conservació de la biodiversitat i que incentivi als propietaris dels boscos a aplicar criteris de la silvicultura sostenible.**

Aquest objectiu casa íntegrament amb la filosofia i procediment del programa Selvans, que s'ha descrit abastament en el present document. La preservació de les reserves forestals de boscos madurs o verges va vinculada amb una compensació econòmica a la propietat forestal en concepte dels beneficis ambientals que aquestes generen. Aquesta **indemnització pels drets de tala** cal procurar que reverteixi en la millora productiva dels sectors forestals amb vocació fustera.

La contribució notable del programa Selvans en l'acompliment d'aquests tres objectius prioritaris de la Comissió Europea fa que la seva extensió i ampliació en nous àmbits geogràfics esdevingui un **instrument útil** a l'hora de facilitar la implicació dels Estats Membre en la conservació de la biodiversitat dels ecosistemes forestals. La creació d'una fundació amb la finalitat específica d'ampliar l'àmbit d'actuació del programa Selvans pot facilitar l'aportació, per part de les administracions europees, de **mesures concretes, viables i eficients** en aquesta matèria. Tanmateix, pot resultar clau en la necessària **complicitat de diferents actors** en la consecució d'aquests objectius prioritaris.